

l'ullal 27

tercera època

revista del cpfpa
francesc bosch i morata
xàtiva
juny 2018

sumari editorial participació de l'escola

El pes de l'ànima. *Antoni Bernat Fuentes*

El Gran Canó. *Darren Baillie*

Ir a la escuela de adultos. *Participante*

La serra del castell. *Amparo Villa*

L'arrepiegador i la granera. *Mª Ángeles Rodríguez Navalón*

Voler els llibres. *Amaia Navarro*

El hábito de leer. *Vicente José Gómez*

La manipulació. *RCH*

Una xiqueta sense autoestima. *Col·lectiu GesIM*

Insectes: menjar del futur. *Carles Calvo Sanchis*

Els que ens dediquem a la docència... *Ferran Lerma*

Escrits corsaris. *XYZ*

Quan anàvem a l'estraperlo de Víctor Labrado. *María Cabezas Marel*

Solo es un segundo. *Joaquín Casiano Nadal*

Economia a l'abast de qui vol aprendre. *MBE*

Premis comarcals Sambori 2018.

ogoa

Orientació. *Equip docent*

escola oberta

Xàtiva espai educatiu, per consolidar una ciutat més humana, creativa, solidària i feminista. *Amor Amorós, Regidora d'Educació*

Salut i benestar. *La regidoria de prestacions sanitàries de l'ajuntament de Xàtiva. Cristina Suñer Tormo, Regidora de Prestacions Sanitàries*

El macroabocador de Llanera no es construirà. *Pilar Gimeno Calabuig, regidora de Medi Ambient*

40 anys d'educació popular a Xàtiva

Pedagogia de la inclusió en Paulo Freire. *Paraules d'un deixeble. Balduino Antonio Andreola*

editorial

Des de fa ja temps, i cada vegada amb més intensitat, estem reclamant la necessitat de construir els espais educatius com espais de pràctica democràtica, on el diàleg i la participació han de ser dos eixos clars del quefer educatiu quotidià a les escoles. Però la realitat que observem no ens indica avanços envers aquesta perspectiva... potser vivim una continuïtat de contradicció entre el dir i el fer.

Tal i com entenem la democràcia, el propi poble, les ciutadanes i ciutadans, són les protagonistes dels seus destins. Està clar que aquest fet ha de regular-se per garantir, la llibertat i la igualtat, la justícia i el reconeixement, el pluralisme i la participació i és ací on el diàleg juga un paper important. Però aquest diàleg, democràtic, no és fàcil perquè no totes les persones estan disposades a fer-ho possible i real, no es tracta del que jo vull i de la manera que el vull, això seria un acte d'autoritarisme i força. És necessari un acte de reconeixement de les parts com iguals; sols

taller de premsa

Coordinació: Paqui Borox i pep aparicio guadas.

Consell de redacció: Paqui Borox, Tere Vila, Isabel Aparicio, Tonyi Campos, Inmaculada Boronat, Ferran Lerma, Victoria Vercher, Fina Cuenca, Vicent Penalba, Mª Ángeles Rodríguez, Quique Luján, Andrea Giménez, Marta Yusta Montseny, Herminia Guerrero, Encarna Such i pep aparicio guadas.

Traducció i correcció: Neus Benito, Miquel Bononat, Anabel Sanchis i Verónica Catalayud i Isabel Aparicio.

Coberta: Carmen Casanova Hostench (dibuix).

Contracoberta: Quique Luján (fotografia).

Fotografies: Taller de Premsa i de Fotografia; Mercé Gil, Sandra Moscardó, Serafin Pelegrero, Sabrina Delval, Ana Guillem, Laura Aranda, Cristina Poveda i José F. Gozalbes.

Dibuixos: Taller de Dibuix; Javi Juan Belda, Inma Sirera, Mariví Sanchis, José Andrés Pérez Bellido, Enri Mollà Company, Vicent Penalba, Antonio Benito, Conchín Castelló, Dolo Candel Palazón, Mar Sancho Vila i Emilia Torregrosa Soro.

Disseny i maquetació: Taller de Premsa

Impressió: Paper Plegat, s.l.

des d'aquest principi tindrem garantits els drets a decidir, a elegir... és a dir els nostres drets com a ciutadania lliure en un país lliure.

Aquests són els eixos de treball a l'escola, tractant que les diferents persones joves i adultes participen democràticament en l'organització socioeducativa del Centre i, és des de la llibertat, com a manera de participació sociopolítica, on es posa en valor i pràctica la llibertat d'expressió, de pensament, d'associació, de manifestació... Ens queda molt per fer com a dones i homes, i com a societat, per acceptar que el pluralisme és una realitat, que no pot haver una sola concepció del món, que aquesta és múltiple, tal i com són les persones que compartim i lluitem per la Terra i la terra; i terminem ara amb una citació de Blai Bonet:

«¿O no saps que, en la lluita, el fracàs és el fracàs de l'èxit i no el de l'home?! Lluita, si pots, i, si no pots, batalla! en aquesta impotència que et dirà el que pots fer».

El pes de l'ànima. Antoni Bernat Fuentes

A classe de STP, va eixir a debat l'etern dilema de la immortalitat, i per consegüent la recerca d'una explicació per poder saber què passa després de la mort biològica, si hi ha una altra vida divina de reencarnació animal o vegetal, o sols ens descomponem allà on ens donen sepultura pel pas del temps.

Encara que sóc un agnòstic quant als coneixements divins, i un ateu en referència a l'existència d'un déu, no puc menysprear la legitimitat que té voler saber què passa després, o emparar-se en déus per muntar als altars i viure en la divinitat eternament.

La ciència ha estat molt dòscola, i sempre posa el punt de vista científic a la teoria dels religiosos i la vida eterna. Però de vegades hi ha una excepció, és el cas del Dr. Duncan MacDougall, de Haverhill, Massachusetts; un metge que postulà que l'ànima era material, i per tant té massa.

Per arribar a aquesta conclusió, el doctor va fer un treball d'investigació com a poc curiós. Tractà de determinar si les funcions psíquiques continuaven existint com una individualitat o personalitat separada després de la mort de la matèria gris i el cos. Va fer construir un llit "especial" (no especifica què és especial), en la seua oficina, en un pes sensible a dues dècimes d'unça. Utilitzà sis pacients amb etapes terminals de la seua malaltia.

Quatre de tuberculosi, un de diabetis (no especifica quin tipus), i un d'una causa que no diu. Observant-los abans i després de la mort i anotant els canvis corresponents, observà que perdien pes lentament a raó d'una unça per hora a causa de l'evaporació de la humitat de la respiració, i l'evaporació de suor. Al cap de tres hores i quaranta minuts, un dels pacients expirà, i l'extrem del pes caigué sobtadament. El metge tragué la mitjana del pes dels pacients quan morien i el pes que perdien un temps després i determinà que el pes de l'ànima és de 21 grams.

MacDougall va repetir l'experiment amb quinze gossos, i els resultats foren tots negatius, fet que MacDougall explicà dient que els animals no tenen ànima, una afirmació fidel a la seua doctrina religiosa.

En març de 1907 es publicaren els resultats dels experiments del Dr. MacDougall en *The New York Times* i a la revista mèdica *American*

Medicine. La publicació causà un gran revol a la comunitat mèdica i científica, i tragué grans detractors catalogant-lo de "debat Agre".

Des de la meua opinió l'estudi i experiment de MacDougall no demostra res sobre la pèrdua de pes *post-mortem*, ni molt menys l'existència d'ànima, li falta molta credibilitat, ja que de la mitja dotzena de proves, sols comptaren quatre, i tan sols dues tingueren una baixada de pes sobtada.

L'experiment de MacDougall potser estigué influenciat per la seua creença religiosa, així que les seues conclusions no eren les més objectives. Però MacDougall és un més de molts curiosos que han intentat saber què passa després de la mort d'una persona, una situació molt difícil de saber i d'explicar científicament. El que puc dir és que jo no crec que tinguem una ànima de 21 grams que es desprén de nosaltres i munta cap a dalt, però tampoc sé el que passa després de la mort, espere algun dia saber-ho sense haver d'experimentar-ho.

Foto: Mercé Gil

El Gran Canó. Darren Baillie

El Gran Canó és considerat com una de les meravelles naturals del món i atrau a uns cinc milions de visitants a l'any. És una vistosa i escarpada gola excavada pel riu Colorado al nord d'Arizona als Estats Units. Fa huit anys vaig tindre l'oportunitat de visitar-lo en el meu viatge de nuvis. Va ser esplèndid! El Gran Canó és molt profund i el terreny és desèrtic, àrid i rocós. Sobrevolàrem el canó en helicòpter i des de ben alt es podien apreciar els canvis abruptes que hi ha en la profunditat en alguns punts. La temperatura era molt variable i irregular; en zones assolellades feia calor, mentre en zones ombrívols feia moltíssim fred. Després vam anar en autobús a una zona forestal per a menjar a l'aire lliure en un camp agrest que havia sigut un poblat dels Amerindis dels Estats Units segles abans. Un viatge per a repetir!

Dibuix:
Inma Sirera Tomás

Ir a la escuela de adultos. Participante

Inscribirme en la EPA ha supuesto para mí una oportunidad y una primera toma de contacto para volver a estudiar y realizar aquello que no hice en mi juventud.

Es como reencontrarse con otra oportunidad para seguir formándome y alcanzar un sueño.

Muchas veces no valoramos las primeras oportunidades y las dejamos de lado. Más tarde, nos arrepentimos de no haberlas aprovechado y es la EPA como un trampolín que nos ayuda a los más adultos a realizar aquello que obviábamos en nuestra juventud.

La serra del castell. Amparo Villa

El castell de la meua ciutat es troba situat en la part més alta de la muntanya. Per arribar fins a la porta, has de recórrer la serra, anomenada 'La serra del castell'.

Aquesta serra és d'un terreny molt variable i abrupte. Es pot accedir al castell amb cotxe per carretera, o a peu pels camins irregulars i rocosos que pots trobar. Anar a peu es converteix en un esplèndid passeig. Hi ha llocs on el camí és agrest, però hi ha d'altres assolellats. Muntar fins al castell per carretera o a peu, s'ha convertit en un repte per a moltes persones, d'entre les quals m'incloc, de matí, de vesprada, a l'hivern, a l'estiu...

A l'hivern, vas pujant i vas fent el camí sentint les olors de la natura: terra banyada, humitat, herba, garrofes i, a l'estiu vas buscant l'ombra dels arbres on l'ambient és tebi.

La nostra serra no té molta massa forestal. Hi ha trams deserts i àrids, però són pocs. Quan ets dalt, les vistes són meravelloses. Paga la pena fer aquest xicotet esforç per muntar.

Vinga, animeu-vos i gaudiu de la nostra serra del castell!

L'arreplegador i la granera. Mª Ángeles Rodríguez Navalón

Dedicat a Enrique i Candela

“Pos” senyor, això diu que era... una granera molt estirada i un arreplegador de metall.

La preciosa granera era nova i tenia les pues totes noves i brillants.

Quan per fi va començar a agranar, ella tota orgullosa, amb les seues doncs rascava i rascava amb molta força totes les molles de terra i tot al seu voltant, però quan l'arreplegador es va posar davant de la granera nova, la granera va exclamar:

—Tu qui eres! Tu no pots ser el meu arreplegador, eres molt vell.

I l'arreplegador li va contestar:

—No et preocupes per mi que jo ja he conegut d'altres igual de presumides que tu.

La granera tots els dies feia la seua feina i cada vegada que el vell arreplegador s'arribava es posava tota estirada, intentant fugir el més lluny possible de l'arreplegador.

De tant agranar les pues anaven esfilegant-se-li fins que van perdre la seua lluïssor. Però ella continuava pensant que era la més guapa.

Un dia va començar a estirar del pal i van posar una nova granera. Quan l'arreplegador va tornar a eixir es va adonar que la presumida granera l'havien canviada per una altra nova.

El vell arreplegador va pensar que, al cap i a la fi, tenia la sort de continuar essent útil. L'arreplegador va mirar a un costat i a l'altre per veure on estava la vella granera i la va trobar en un racó plorant perquè l'havien canviada per un altra nova.

I el vell arreplegador li va dir:

—No plores més, d'ací no res et duran a una planta de reciclatge i et tornaran a posar igual de nova i brillant com abans.

I conte contat, conte acabat.

Voler els llibres. Amaia Navarro

Que ensenye la seva filla a voler als llibres, que s'ensenye a llegir, que això és el que farà bé. Una manera de donar exemple als fills i encaminar-los bé per què en un futur no siguen xiquets i xiquetes que han perdut el temps i puguen tindre un treball honest sense passar necessitats.

Els fills fan el que veuen als pares o a l'escola volen fer el mateix que la mestra, si el teu fill et veu llegir, dibuixar, cantar o ballar ell voldrà fer el mateix, perquè ma mare i jo no? Són innocents, són xiquets i s'ho prenen tot com un joc. Donar-li una educació és el que també ajuda a que el teu fill no tinga cap problema i podrà tindre les portes obertes en molts llocs. Amb educació aprenen a comportar-se i tenen un bon parlar al dirigir-se a d'altres persones.

Els llibres t'ajudaran a entendre, pensar i poder qüestionar tot això, que està llegint l'ajudarà a poder expressar-se, a poder dialogar amb la gent, l'ajudarà a tot allò que vulga ser.

No sols els llibres d'escola t'ajuden, també hi ha altres llibres que s'han de poder llegir o llegir als teus fills per què ell vaja veient i entenent les coses que comencen amb una educació i saber que fer en compte d'estar jugant o veient la televisió tota la vesprada.

Estan els còmics, novel·les, notícies i pots fer com un joc, retallant, i llegir el que vulgues, fer un mural i explicar el que has llegit i així amb aquestes activitats ja pots iniciar el teu fill o filla a la lectura.

Foto: Sandra Moscardó

Hay que enseñarse a coger hábito de lectura y más las mujeres que con nivel universitario. Los libros se deben de estimar para leerlos y son valiosos fuera de la enseñanza convencional.

Los libros ayudan a entender y cuestionar la rueda del mundo. La lectura aporta conocimientos que, no sólo están en libros de texto, sino también en libros autobiográficos, novelas y de historias particulares.

No hay que obligar a leer sino incentivar la lectura de todas las maneras posibles.

Al leer la comprensión lectora me cuesta mucho y tengo que repasar varias veces para que no se me olvide. No quiero rendirme en esta cuestión para tener una formación culta y comprender los temas tratados en los libros.

Tengo recuerdos de la EGB, cuando hacía el deber después de merendar, leía libros de la biblioteca para los trabajos.

Leer sin prisa te relaja y te despierta la curiosidad por los temas que descubres y no sabías.

Leer es apasionante y estimulante, es una forma de salir del aburrimiento y la monotonía

A veces, leyendo, te reconoces a ti mismo y disfrutas lo inimaginable. Te metes en la lectura cuando algo es algo real, que ha pasado en tu vida, dentro de ti. En ese momento dominas el tema y lo sientes en tu piel.

Esto es personalizar mucho la lectura porque poco a poco formo parte de ella y me despeja la mente.

Dues vinyetes, dues persones, les quals segons la manipulació, de les imatges, tenen la seua raó.

La idea d'aquesta vinyeta la vaig tindre la segona setmana de febrer del 2018 quan algunes cadenes nacionals de televisió difongueren la notícia del decret del govern Balear, que els sanitaris han de saber l'idioma català per a poder exercir en la comunitat.

Les cadenes nacionals retransmeteren les imatges de les manifestacions contràries al decret. En les pancartes es llegia que per a practicar la sanitat no és necessari saber idiomes. Tots deien el mateix, no és necessari saber català per a poder ser sanitari a les Balears, així continuaven repetint, etc.

Si analitzem la informació, no és completa falten les raons del govern Balear. Exemples per poder estudiar a les universitats de medicina, es demanava un 8 de nota mitjana i a d'altres universitats només un 6 de mitjana. Sabem que la corrupció està en molts llocs i que amb diners o amb favors es pot aconseguir el títol de medicina. Si una persona té el títol de medicina aconseguit pel seu saber, no té dificultat per aprendre i saber català. Tots tenim el dret de tindre els millors sanitaris. Tots volem ser atesos pels millors sanitaris. Els governs tenen l'obligació de proporcionar els millors.

Una xiqueta sense autoestima. Col·lectiu Ges1M

Hi havia una vegada una xiqueta que es veia molt grossa i amb molt de pèl. Totes les seues companyes i companys la miraven i es reien d'ella. No tenia cap amiga o amic.

Un dia, arribà a l'escola una xiqueta nova i es va asseure al seu costat. No sabia com li deien ni per què els altres es burlaven fent onomatopeies quan passaven pel seu costat: uuuu..., beee... La nova xiqueta no comprenia res i va decidir defensar-la.

El primer que va fer és fer tot el possible perquè se sentirà millor amb ella mateixa, i s'acceptarà tal com era, sense tindre por del que deia la resta. Començà a ajudar-la posant remei a les burles.

La va acompanyar a comprar-se roba més ajustada i moderna donat que ella sempre anava amb roba ampla per a no vorer's grossa. Va ser un dia de xiques que li va anar molt bé. Li va canviar fins la mirada i un somriure il·luminà el seu rostre; els ulls li brillaven, mai havia tingut una amiga.

Una vegada va sentir-se millor amb ella mateixa i va adonar-se que era una xiqueta normal, com qualsevol altra, la resta dels companys i companyes s'acostaren a ella per a parlar i fer coses junts.

Ella estava al·lucjada en vorer què feia un poc d'autoestima i és així com tots i totes depregueren una lliçó: «les primeres impressions no sempre són bones i hem de donar l'oportunitat a les persones per tal que mostren com són». Sols després de conèixer-les decidirem si ens agraden o no, però no serà «a primera vista» perquè moltes vegades ens equivocarem.

I conte contat ja ens hem assabentat «no és or tot el que llueix».

Dibuix: Mariví Sanchis Almiñana

Insectes: menjar del futur. Carles Calvo Sanchis

Per alimentar una població que no deixa d'augmentar es necessita incrementar la producció, però els recursos escassegen cada vegada més i les proteïnes segueixen sent necessàries per a tot ser humà.

Els insectes són proteïnes molt més sostenibles que la vaca o el porc. Hi ha més de 2000 espècies d'insectes comestibles i la majoria està als països subdesenvolupats. Són molt bons per a la salut pel seu valor nutritiu i, a més a més, emeten menys gasos d'efecte hivernacle. És una de les solucions que han sigut estudiades en l'actualitat comparada amb

un altre tipus com, per exemple, la producció de carn *in vitro*. Els insectes tenen l'avantatge de ser naturals. El consum de carn en el món s'ha triplacat des dels anys 70 i ja hem gastat el 70% del recursos agrícoles de tot el món. La universitat de Wageningen ha dut a terme un estudi en el que s'ha comprovat que el 80% de la població mundial consumeix directament o indirectament insectes, sobretot els vegetarians ja que a l'interior de les hortalisses hi poden haver insectes. Els grills, per exemple, són un bon substitut de la carn i proporcionen les mateixes proteïnes i més ferro. Les larves de l'arna tenen un alt contingut en omega tres, sis i nou que també podem trobar en el peix. Fins ara la carn és més barata i els insectes són més cars, perquè el mercat encara no existeix, és una qüestió de quantitat i de falta de demanda per part del consumidor. En els països subdesenvolupats el consum d'insectes està més normalitzat, en canvi, als països desenvolupats es necessita un canvi de pensament a l'hora de pensar en els insectes com un aliment.

En definitiva, els insectes es poden convertir en una bona alternativa per a combatre la fam en el món, ja que cada vegada hi ha més persones i els recursos estan cada vegada més limitats.

Els que ens dediquem a la docència... Ferran Lerma

Els que ens dediquem a la docència sabem molt bé que part del nostre futur es decideix en una espècie de joc d'atzar anomenat concurs de trasllats on cal decidir per ordre de preferència els llocs on es vol treballar i esperar que el lloc desitjat quede vacant per jubilació, reordenació de plantilla, trasllat de la persona que l'ocupa, que els competidors amb més mèrits no l'hagen triat i moltes coses més. Per tant, aquest procés de tria, que depén de tants factors, es converteix en un joc d'apostes on l'única cosa que es pot fer és esperar el resultat final.

El meu destí va quedar lligat a la capital de la Costera per pura casu-

alitat perquè el darrer dia en què es podia comprar paperetes, per dir-ho d'alguna manera, jo vaig apostar per dues poblacions més Ontinyent i Xàtiva. I ara vinc a Xàtiva cada dia, abans sols ho havia fet en tres ocasions i pels motius que fan tots els valencians que no són de la zona, per a visitar la fira i el castell.

Però quan ja són més de quaranta anys pujant la costera de la vida, es pot fer la vista cap a darrere i tindre suficient perspectiva sobre vivències i records. I vindre a Xàtiva cada dia m'ha fet recordar que ma mare em deia que els seus besavis eren de Xàtiva i tingueren set fills.

El besavi era "cap" de la guàrdia civil i va ser destinat a Benifaió, aquest fet faria que la família anés deslligant-se a poc a poc de la capital de la Costera. El nom d'aquest home no el puc saber, el germà de ma mare ja

no va massa bé de memòria. Sols sé que el seu cognom era Sanchis, molt comú en Xàtiva.

La besàvia s'anomenava Vicentica i era una dona amb caràcter, ma mare va arribar a conèixer-la i la recordava cantant "la falsa moneda que ninguna se la queda" quan la traslladaven en carro cada mes a casa de la filla que li tocava cuidar-la. Una d'elles, Leonor que era la meua besàvia, va morir molt jove així que ma mare va conèixer la besàvia però no l'àvia.

Per tant puc dir que en la meua sang hi ha algunes parts per milió de sang socarrada i quan estiga amb els meus alumnes al laboratori i es cree una competició i una discussió de si els de la Llosa o els de Xàtiva mesuren amb més precisió a mi em toca estar de la part dels de Xàtiva, no és així?

Foto: Serafin Pelegero

*“Tristes guerras
Si no es amor la empresa.
Tristes, tristes
Tristes armas
Si no son las palabras...”*
Miguel Hernández

GUERRA! Segons el diccionari el significat del concepte guerra és el següent: “Lluita armada de dues o més nacions o entre bàndols d’una mateixa nació”.

El segle xx no serà conegut per ser el segle més tranquil de la història, tothom el coneguem per ser un dels més violents de la història amb dues guerres mundials en la primera meitat del segle i ple de conflictes en la segona meitat d’aquest segle.

Període 1914-1918, I Guerra Mundial, diuen que les causes són dues: una lluita comercial entre diversos països i l’altra els moviments d’alliberació nacional per diversos països. Txecoslovàquia passarà a ser independent i apareixeran altres nacions: Polònia i Iugoslàvia i altres com Finlàndia, Estònia, Lituània aconseguiran la independència de Rússia. Els soldats que anaren al front pensaven que aquest conflicte anava a ser curt i deien que per Nadal estarien a casa, 9 milions de vides va costar aquest conflicte.

Anys després si no s’havia patit prou amb el primer conflicte, en l’any 1937 van haver moltes víctimes però ja posats m’agradaria fer referència al conflicte armat que es va produir ací, a Espanya.

M’agradaria dir alguna cosa respecte a la situació sociopolítica del 14 d’abril de 1936, quan es declarà la República, després d’haver passat per un temps de fortes controvèrsies i que acabarà sent aniquilada per part d’un cop d’Estat portat endavant per un grup de militars, els quals no eren partidaris de la República (recordem que la República va ser el resultat d’unes eleccions totalment legítimes).

Sota el comandament d’un oficial africanista, anomenat Francisco Franco, un grup de gent sense escrúpols es va alçar en armes. Va fer d’Espanya una ruïna, ciutats com Gernika, Xàtiva... foren bombardejades. El cas de Gernika va ser molt violent.

En 1934, en Alemanya es va fer anomenar Adolf Hitler com el Reich Führer. Aquest inquietant personatge, finançat per les grans empreses alemanyes, va ser un dels principals actors d’aquesta part de la història; racista va aconseguir que més de 5 milions de persones moriren i que les principals ciutats d’Alemanya foren arrasades. A aquest personatge i la seua camarilla se li atribueixen els camps de concentració, d’Auschwitz, Mauthausen..., camps de treball on acabaren perdent la vida jueus, homosexuals, gitanos... Va aconseguir doncs acabar amb aquest maleït conflicte el govern nord-americà que posà el punt i final a aquesta bogeria.

El 6 d’agost de 1945, la ciutat d’Hiroshima, en un noranta per cent va ser destruïda. L’exèrcit nord-americà va llançar la primera bomba atòmica ocasionà uns 70.000 morts i milers d’afectats. Poc de temps després l’Emperador Hirohito claudicaria.

Però amb aquesta guerra no acabarien els conflictes, Bòsnia, Kuwait, Iraq, Iran, tots aquests conflictes són ocasionats per la mateixa raó: per a fer negoci a costa dels innocents que moren. Negocis amb les metal·lúrgies, la vestimenta, les armes... és per això, com he dit abans, que no hi ha cap guerra legítima.

Dibuix: José Andrés Pérez Bellido

Quan anàvem a l'estraperlo de Víctor Labrado.

Maria Cabezas Marel

Quan anàvem a l'estraperlo és un llibre que ens narra la crònica d'una història entranyable de la lluita diària per sobreviure en un temps molt dur, de misèria i fam, de repressió franquista, de restriccions de tota mena, de submissió de les persones i de racionament dels aliments més bàsics on el dia a dia la gent sense recursos burlava l'autoritat per guanyar-se el pa, ja que la situació del moment atacava a les persones moltes vegades compromentent la seua dignitat. Parlem aleshores, d'una època de guerra i postguerra on estraperlar era una de les poques sortides dignes.

Aquesta és la història real d'un estraperlista que es va defensar de la fam damunt de la bicicleta recorrent molts pobles i ciutats de València i d'Alacant i comerciant al mercat negre. A l'estraperlo entrava tothom, però pocs són els que van fer diners, mentre que la majoria entrava per sobreviure.

Quan vaig vore el llibre damunt la taula de la mestra, ella em va convidar a llegir-lo i en agafar-lo i vore el títol sabia que l'havia de llegir, ja que vaig nàixer al carrer Sant Josep, un barri de famílies humils que, després d'aquella època tràgica, van eixir endavant des de la misèria i sentir-los parlar de fam i penúries era habitual quan jo era menuda. Recorde també que la gent més major em contava historietes i anècdotes i una molt curiosa que em cridà l'atenció fou, una del tio Hujeres, és el meu avi patern, un arrier més d'aquest carrer ja que majoritàriament els veïns es dedicaven a l'agricultura i la ramaderia.

La gent em deia que el meu avi tenia els burros molt ben ensenyats perquè després de guanyar-se el jornal i de camí cap a casa, feia parada al bar de Ca Xulla i mentre ell es feia els seus xatets de vi, que mai en tenia prou, els burros cansats d'esperar-lo, marxaven sols l'un darrere l'altre fins arribar a la porteta de casa i açò és quelcom, que sempre m'ha estranyat i he tingut el dubte si realment açò seria verídric.

Vaig tindre el plaer de conèixer, Víctor Labrado, autor d'aquest llibre, que contà una anècdota relacionada amb aquests animals i la guàrdia civil on els burros, estaven ensinistrats per evadir l'autoritat en

aquest cas i en el meu avi per conèixer el camí de tornada a casa.

Llegir aquest llibre ha sigut conèixer més a prop la vida de Vicent, el seu protagonista, que la relata amb detalls desconeguts per a mi i amb els quals he pogut ampliar els meus coneixements sobre aquest tema.

També he de dir que a cada paràgraf, a cada pàgina que avançava, el seu autor aconseguia traslladar-me a la meua infància, potser perquè de seguida em recordava les veus d'aquelles històries verídiques contades per familiars i veïns que visqueren de ple l'època de la guerra i la postguerra. Mentre llegia, disfrutava perquè tenia la sensació d'estar arropada per eixa gent que per desgràcia ja no està amb nosaltres.

A més, un altre motiu pel que he disfrutat la lectura, encara que no té res a veure, és el fet de poder visualitzar tots i cadascun dels pobles que s'anomenen perquè durant uns anys vaig tindre la sort de recórrer món damunt la bicicleta per l'esport que practicava.

Per acabar, només he de dir que ha sigut una experiència molt gratificant poder llegir aquest llibre.

Solo es un segundo. Joaquín Casiano Nadal

Entenderás en este instante que debido a nuestra situación no tenemos mucho tiempo para conocernos. Hace ya mucho tiempo que estoy vigilando todos tus movimientos, cuando estás en el parque toqueteando con el índice tu móvil o enviándole mensajes a tu, ¿cómo le dices? Ah sí, mi niño, veo como se forma una sonrisa al contestarte con cualquier tontería y en apenas centésimas de segundos le respondes, y tú sin darte cuenta que yo estaba ahí escondido, pasaban coches, gente, toda especie de aves, las nubes, tu tiempo pero tú cautiva en tu mundo digital, y yo entretanto cautivándome de ti, escondido detrás del arbusto, pero era muy pequeño y me podías ver, debía de esperar a que creciera para lanzarme sobre ti. ¡Te he dicho que te calles, no te resistas! Ahora eres toda mía nadie te va a oír gritar. ¿Sabes? Hace ya tres semanas desde que sorprendí a mi última víctima, ¿la recuerdas? Salió en todas las noticias *Mujer es encontrada muerta en las vías del tren*, pero recuerdo otra más jugosa que la disfruté muchísimo: chico joven muere en el baño en extrañas circunstancias, fue un festín ver su cara con una mueca de dolor y tristeza, y la sangre recorriendo sus delgados brazos de hombre a medio hacer, y con tan solo veintidós años, todo un récord. ¡Te lo vuelvo a repetir, no te resistas! Nadie va a llegar en tu ayuda. En tu casa a nadie le importas, desde hace unas semanas las peleas con tu madre han ido a peor, con tu padre, el coronel, no te puedes ni ver, en los estudios eres absolutamente pésima, y por cierto lo que más te disgusta de todo ¿Dónde está ahora tu niño? ¿No va a venir a auxiliarte? ¿O es que estará ocupadísimo con sus cosas como desde hace unas semanas atrás te va diciendo? Al principio era que no tenía tiempo para contestar, después que estaba muy liado entre los estudios y el trabajo o que no tenía batería en el móvil, y tú como tonta te lo creías, la verdad era que ya no quería saber nada más de ti, obtuvo lo que quería y se marchó, y mírate ahora ahí sin nadie que te busque, lo damos todo por alguien y cómo nos lo pagan ¡de-ján-do-nos! Y estoy seguro que está ya por ahí en busca de nuevas conquistas.

Relájate e inspira hondo, voy a cavilar como será esta vez, a ver... ¿ahorcada? No, así no y además no tengo cuerdas aquí, podría hacerlo en la ducha, tampoco ya pasó con el chico aquel y mejor no repetir, con pastillas las podría vomitar y no salir bien, también lo descarto, ya lo tengo, algo rápido

e impredecible en un primer momento, un balazo en la sien, ¿te parece bien? Tienes la pistola de tu padre ¿te parece bien así? Perfecto Sara, ahora levántate ve al baño y mírate al espejo, muy bien, ahora coge el arma levanta el brazo y coloca el cañón en tu sien, mira el desperdicio, el desecho, esa mierda, ese residuo de humano que se refleja frente a ti en el cristal y termina con él! ¡A nadie le importas! ¡No pienses! ¡Hazlo! ¡Venga, ahora! ¡Aprieta el gatillo! ¡Todo esto va a terminar muy pronto Sara! ¡Oprime el detonador! Solo es un segundo;

Así fue como Sara quiso poner fin a la historia con su raptor, que desde hacía unas semanas atrás se adueñó de ella, un raptor etéreo y sutil, muy difícil de adivinar en el momento que se puede abalanzar sobre ti. Deberías ver bien detrás de todos los arbustos...

Dibuix: Enri Mollà Company

“Les teories obsoletes que es continuen ensenyant a totes les universitats del món són el motiu pels quals es continuen aplicant les polítiques econòmiques arcaiques que no ens trauran de la crisi”

Joseph Stiglitz

Dins el cicle de xerrades del centre Francesc Bosch i Morata, convidarem Vicent Cucarella, autor de diversos treballs, col·laboracions, divulgacions i llibres sobre economia i que va saltar al públic lector no especialitzat per dos llibres de divulgació sobre la seua especialitat. El primer d'ells instruïa sobre el deficient finançament de la Generalitat Valenciana per part de l'estat espanyol. El segon llibre divulgatiu, en format novel·la, “Economia per a un futur sostenible” n'era el motiu de la xerrada. La paraula Economia ens ve del grec OIKONOMOS (com tantes altres coses) i ve a significar el que cuida dels comptes de casa.

El desenvolupament de la humanitat, la cultura i les manifestacions artístiques, les seues monarquies, els imperis i les seues repúbliques, són possibles per dos pilars fonamentals; l'un, un clima benigne i predicible, l'altre una energia accessible i barata a poder ser.

Per mesurar aquesta barator hom ho fa amb la Taxa de Retorn Energètic —TRE— (en anglès EROI) En els inicis de l'extracció del petroli en Pennsilvània (EEUU) allà pel 1859, la TRE era de 100 a 1, és a dir, que per aconseguir 100 unitats d'energia sols en necessitàvem 1 unitat d'energia en tot el procés. En l'actualitat la relació és de 20 a 1 aproximadament. Ara bé, els experts consideren que per baix d'una relació 5/1 la societat nostra, tan complexa, seria inviable. El petroli ha estat una energia barata i el zenit de la seua extracció —moment de més producció—, el va pronosticar Hubbert (corba de Hubbert) cap a principi del s. XXI. L'Agència Internacional de l'Energia confirma que s'ha produït entre 2005 i 2006. Hem estat esquilmant esta energia fòssil i consumint el futur energètic dels nostres fills i néts. El ritme actual no durarà molt més i cal prendre decisions i evolucionar com ha fet l'*homo sapiens* per sobreviure al llarg de la història humana. Cal tenir en compte que la consumició dels recursos fòssils, com el petroli,

comporta: desforestació, residus, contaminació, canvi climàtic i alteració dels biocicles.

Les energies fòssils s'acaben però les energies renovables no són la substitució ja que presenten limitacions, la seva TRE es baixa, són intermitents —l'èolica depèn del vent, la solar de nit no produeix— i, a més, usen minerals rars i escassos. Cal tenir en compte que l'electricitat de les llars representa el 15% del consum energètic. La solució, per a Vicent Cucarella, no és canviar d'energia sinó de mode de vida. I es pregunta si és necessari créixer econòmicament i de forma constant al 3% per tenir un major benestar.

Si una generació equival a 25 anys, a un creixement constant del 3%, a la desena generació haurem consumit un quadrat de 32x32 caselles. Quantes caselles té el quadrat del món? Infinit segur que no! Però, aquest exemple sols té en compte la població actual. A l'any 1000 érem 200 milions en el 1500, 650 milions i la població actual —en 2018— és de 7.375 milions de persones. És raonable pensar que seguirem creixent i, per tant, augmentant el nivell de consum. No es tracta per tant de canviar d'energia, sinó de canviar de mode de vida.

La petjada ecològica relaciona l'impacte ambiental que provoca l'activitat humana sobre els recursos naturals existents per una banda i, la capacitat

del planeta per a regenerar el seus recursos, d'altra. En l'actualitat el consum mundial anual equival a la capacitat mediambiental i de recursos aproximadament d'1,6 planetes com la Terra. És a dir: *"El planeta necessita més d'any i mig en regenerar tot allò que la humanitat ha consumit en un any"* però aquesta relació de petjada ecològica es refereix a la mitjana de tot el món. Hi ha països que estan per damunt: EEUU 5 vegades, Espanya 3,5 i Luxemburg 7,5 i, a més l'1% de la població que més consumeix té una petjada ecològica de 12, mentre que el 60% de la població mundial es troba per sota de la unitat. Això significa una gran injustícia entre territoris i generacions.

A este ritme, no podem parlar de sostenibilitat.

Per a Vicent Cucarella una altra societat és possible i per aconseguir-ho cal fer un canvi individual que ens porte a un canvi col·lectiu i finalment produïsquen l'institucional. Aquest canvi es realitza en cada acció i amb cada exemple que de manera individual aportem a la societat. Així possibilitem una educació en altres valors... fins arribar a una massa crítica que aporte un canvi de paradigma.

"Molta gent menuda, fent coses menudes, canvia el món".

Eduardo Galeano

Premis comarcals Sambori 2018.

Dos alumnes del CPFPA Francesc Bosch i Morata entre els guardonats dels premis comarcals del Sambori 2018 en la modalitat de Formació de Persones Adultes i Escoles Oficials d'Idiomes. Es tracta de Javier Gascó Palomares de GES 2 Vesprada que va presentar el poema "Guanyes o perdes", guardonat amb el 3r. premi; i Ximo Casiano Nadal de GES 2 Nit que, amb el relat "Deixeu-me. Somnis d'un ardit", va aconseguir el 1r. premi. A la fase comarcal del Sambori han participat enguany 4000 alumnes de primària, secundària i escoles d'adults.

L'acte de lliurament va tindre lloc divendres, 20 d'abril al Saló d'Actes de l'Ajuntament de Torrella. Després es va fer el sopar de presentació de la Trobada del dia 5 de maig, que enguany organitza el CRA La Costereta, i que està dedicada a Joan Fuster.

La Fundació Sambori convoca i impulsa els premis Sambori des de fa 20 anys per tal de promoure i difondre l'ús literari del valencià dins l'àmbit escolar. És el segon any consecutiu en què alumnat del nostre centre rep algun premi. L'any passat ho feia Vicente Valverde amb el poema "Paisatges de la mar".

Enhorabona als guardonats.

Foto: Sabrina Delval

Orientació. Equip docent

Estimat alumnat:

En el camí de l'aprenentatge que heu començat al FPA Francesc Bosch i Morata, ha arribat el moment de pensar en el proper curs. Amb el títol del GES tenim la possibilitat d'elegir entre les següents opcions:

- Estudiar un Cicle Formatiu de grau mitjà (2 cursos). Podem triar entre el CIPFP La Costera que és un centre específic de Formació Professional on es poden estudiar els cicles d'Activitats Comercials; Instal·lacions elèctriques; Auxiliar d'infermeria; Emergències Sanitàries; Farmàcia i Parafarmàcia; Carrosseria o bé l'Institut Dr. Lluís Simarro on es pot cursar Gestió Administrativa; Sistemes microinformàtics i xarxes; Obres d'interior, decoració i rehabilitació. El termini per presentar les sol·licituds serà del 18 al 31 de Maig.
- Una altra opció és cursar el Batxillerat (2 anys) a un dels centres de la localitat.
- I també cal recordar la possibilitat de preparació per a la prova d'accés als cicles formatius de grau Superior que es prepara al nostre centre.

Tot l'equip docent estem a la vostra disposició per orientar-vos en esta important decisió.

Recordeu que l'única cosa impossible és aquella que no s'intenta. I tu, no penses intentar-ho?

Xàtiva espai educatiu, per consolidar una ciutat més humana, creativa, solidària i feminista.

Amor Amorós, Regidora d'Educació

Les ciutats educadores són inclusives i promouen actituds de solidaritat, de respecte i interès pel bé comú. Reuneixen, per tant, les condicions per a generar benestar social i salut a totes les persones que les habiten. Per això, són llocs de progrés personal i col·lectiu.

Posar en valor les experiències pedagògiques que s'estan duent a terme en la nostra ciutat, partir i aprofitar necessàriament del que ja existeix i potenciar les relacions de la comunitat educativa són els fonaments per a la construcció d'una Xàtiva educadora en què necessàriament han d'estar presents i han d'apoderar-se tots els ciutadans i ciutadanes.

L'essència i les coses divertides estan en allò més simple i realment estem orgullosos que els centres educatius es llancen a utilitzar metodologies diferents que ajudem el nostre alumnat a aprendre d'una manera més pràctica. Propostes que persegueixen el somni de transformar l'escola, el barri...la ciutat. Hem d'agrair, sobretot, al professorat implicat, ja que sabem que aquest tipus d'activitats suposen un extra en el seu dia a dia.

En aquest sentit, des de la Regidoria de Participació i d'Educació de l'Ajuntament de Xàtiva ara estem treballant en una proposta del grup motor dels pressupostos participatius del 2018 que ha donat pas al *DecideiXàtiva Infantil*, amb l'objectiu d'EDUCAR PER I DES DE LA PARTICIPACIÓ.

Perquè forma part del nostre discurs una nova forma de relació entre les institucions polítiques i la societat civil, i l'objectiu és que cada pas

Dibuix: Vicent Penalba

s'oriente a un major protagonisme de les persones i, en aquest concret, de la infància en la gestió de la cosa pública.

La proposta va dirigida a tots els escolars de la ciutat amb l'objectiu d'anar creixent i formant-se en cultura participativa. El *decideiXàtiva Infantil* s'inicia amb un total d'onze Centres Educatius de Primària i Secundària de Xàtiva per a decidir el destí de 10.000€ del pressupost municipal.

Els xiquets i les xiquetes de 6 a 15 anys pensaran propostes d'inversions durant aquest mes de maig a les tutories del seu centre per a finalment votar a la primera setmana de juny.

Aquest procés de participació infantil estarà dinamitzat pel propi professorat docent a partir d'unes guies didàctiques facilitades des de l'Ajuntament, és realitzaran activitats i tallers on l'alumnat podrà exposar, compartir i decidir quines són les seues idees i propostes de millora per al municipi. Podrà decidir sobre un màxim de 10.000€: 5000€ per a Primària i 5.000€ per a Secundària. Aquesta part del pressupost s'haurà de concretar en propostes d'inversions físiques i inventariables o el disseny de projectes de foment de la participació ciutadana al municipi.

Per arribar a materialitzar les idees en projectes realitzables aquesta consulta consta de tres fases diferenciades:

1. Formulació de propostes o idees. Es realitzarà als centres escolars i estarà dirigida a tot l'alumnat de primària i secundària.
2. Concreció, selecció i priorització de les propostes. Reunions fora del centre i en horari lectiu amb alumnat representant dels diferents centres educatius.
3. Votació de propostes validades pels tècnics de l'Ajuntament. Es realitzarà als centres escolars i podran votar totes i tots els alumnes participants.

A participar s'aprèn participant, el *DecideiXàtiva Infantil* dona la possibilitat a tots els xiquets i xiquetes de Xàtiva d'exercir els seus drets presents de ciutadania. Es tracta de crear un espai on els adults no condicionen els processos, l'anàlisi ni tampoc les possibles solucions a la Ciutat en relació a la infància.

Des de la institució volem iniciar aquest procés d'aprenentatge conjunt amb aquestes premisses:

1. ESCOLTAR és el punt de partida. Des del respecte i des de l'empatia abans de passar a la proposta.
2. ENTENDRE d'altra forma. Entendre el govern de la cosa pública des de la defensa del bé comú.
3. PREDICAR AMB L'EXEMPLE des de la coordinació permanent i la comunicació continua.
4. ESTIMULAR LA PARTICIPACIÓ des de la responsabilitat cívica, és imprescindible que la infància prenga consciència de les seues pròpies necessitats (fer persones crítiques)
5. PROMOURE DIÀLEGS
6. ENFORTIR ALLÒ QUE JA EXISTEIX i incentivar la seua transformació
7. "ENREDAR". Totes les formes de participació. Potenciar les relacions.
8. COMBINAR ESTRATÈGIES I FORMES amb el sentit i la capacitat de fer-les pròpies.
9. EXPERIMENTAR, INNOVAR, APRENDRE
10. DEDICAR TEMPS I CONSTÀNCIA. Els processos participatius són costosos i llargs en el temps però també son més sòlids, més inclusius, més intel·ligents (col·lectivament) i per això cal posar-se ja.
11. DEDICAR DINERS, MITJANS I RECURSOS. No és una despesa és una inversió.

Recuperar l'espai públic, els carrers per als xiquets i les xiquetes i, perquè no?, recuperar el temps de joc, perquè la infància no és una etapa d'espera, i en les decisions polítiques sempre ho tindrem present, treballant amb l'esperança, tal i com diu Tonucci, de "suggerir actituds més respectuoses amb els fills/es, els i les alumnes i joves no per a preparar-los un futur millor sinó per a crear un millor present en què tant ells com nosaltres puguem gaudir d'una millor qualitat de vida."

Salut i benestar. La regidoria de prestacions sanitàries de l'ajuntament de Xàtiva. Cristina Suñer Tormo, Regidoria de Prestacions Sanitàries

Des de la regidoria de Prestacions Sanitàries continuem portant a terme iniciatives encarades a millorar la salut de la ciutadania, seguint la nostra línia de treball basada principalment en la prevenció, un eix fonamental en la tasca de la regidoria.

El 2018 el vam començar amb la presentació de la desena edició de la Ruta Sana, inaugurada el passat mes de gener. Aquest projecte, de gran acollida per part del públic, pretén combatre el sedentarisme i promoure la pràctica d'esport entre les persones que pateixen problemes cardíacs o respiratoris, tot i que està obert a tota la població. Són 4 dies d'itineraris guiats amb un monitor que marcarà els límits i les necessitats dels participants, i els guiarà en els treballs d'estiraments. Dos dies es dedicaran a fer rutes cardiosaludables i pneumosaludables i els altres dos, a rutes preventives. La novetat d'aquesta edició és que comptem amb la col·laboració d'Atenció Primària, de manera que la Ruta Sana podrà ser prescrita pels metges i, per tant, deixarà de ser una eina bàsicament preventiva per passar a ser una eina també terapèutica.

Al mes de febrer vam finalitzar un cicle de tres tallers de salut adreçats a la població més vulnerable. En el primer, *Salut Sexual*, es van tractar les diferents dimensions de la sexualitat: vivència del cos, dels sentiments i gestió dels riscos, tant biològics com emocionals, amb l'objectiu de facilitar un espai per treballar la salut sexual, entenent-la tant des de la seua vessant emocional com física i prenent com a punt de partida la capacitat personal i la responsabilitat individual per gestionar els riscos associats. El segon taller, *Educació Sexual i Prevenció*, estava dirigit a fomentar conductes saludables en relació amb la sexualitat, el VIH i altres ITS, així com a la prevenció de situacions no desitjades. El tercer i últim taller, *Conductes Saludables*, va tractar aspectes bàsics dels diferents factors de risc detectats en la població immigrant i d'ètnia gitana. L'objectiu principal era millorar la salut i la qualitat de vida de les ciutadanes i ciutadans tot abordant les desigualtats sanitàries mitjançant la promoció de la salut.

A més, des de la UPCCA, un servei que depèn directament de la regidoria i amb què treballem de manera coordinada, hem organitzat diverses

xarrades, campanyes i concursos per captar l'atenció del jovent i conscienciar-lo del perill de les addiccions i de la importància de tenir un estil de vida saludable.

Actualment, estem treballant en la planificació i muntatge de la segona edició de la Setmana del Benestar. Una iniciativa que pretén posar a l'abast dels i les xativines molts dels recursos que tenim a la nostra ciutat per portar una vida saludable, i que implica a molts dels professionals de la ciutat que ajuden a crear una proposta multidisciplinar, variada i interessant per a totes les franges d'edat.

Una altra de les nostres prioritats és poder garantir una ràpida intervenció en cas de parada cardíaca, per la qual cosa hem instal·lat un total de 7 desfibril·ladors a les instal·lacions esportives municipals i a punts estratègics de la ciutat com el castell, la Casa de Cultura i l'ajuntament. En breu n'instal·larem al museu de l'Almodí, al museu La Casa de l'Ensenyança i a l'EPA. A més, hem format el 25% dels treballadors de l'Ajuntament que, actualment, està capacitat per utilitzar un DEA, uns cursos que continuem oferint per fer augmentar aquest percentatge.

Dibuix:
Javi Juan Belda

El macroabocador de Llanera no es construirà.

Pilar Gimeno Calabuig, regidora de Medi Ambient

La comarca de la Costera està d'enhorabona ja que després de 9 anys de lluita, la Conselleria de Medi Ambient ha acabat amb aquest polèmic macroprojecte facultant el COR per liquidar el seu antic model de gestió i ser el primer en elaborar un esquema d'actuació a 25 anys vista que s'ajuste a la normativa actual i a les directrius europees, amb l'inici de la tramitació del nou Pla Integral de Residus (PIR).

En juliol de 2009 es va produir una de les primeres manifestacions de la Plataforma Contra el Macroabocador de Llanera per evitar la construcció d'un macroabocador al terme municipal de Llanera de Ranes. El projecte, que afectava quasi mig milió de metres quadrats de terreny rústic on es dipositaria el fem de les comarques de la Costera, la Canal, la Vall d'Albaida, però sobretot de la Safor, comptava amb el suport dels Ajuntaments del PP de la comarca, inclòs el de Llanera mateix.

A Compromís, aleshores en l'oposició, ens vam mostrar des de l'inici contraris al model de gestió de residus que volia imposar el PP i vam donar recolzament a les mobilitzacions contra el macroabocador de Llanera en tot moment, a més de defensar en les Corts les propostes de la Plataforma.

Unes propostes que van ser donades a conèixer al públic en unes jornades anomenades "Propostes sostenibles per a la gestió de residus" i a les quals van ser invitats tots els partits polítics, tot i que el PP va declinar la invitació. Sí que van acudir, però, els nostres candidats aleshores a l'alcaldia de Xàtiva i l'Alcúdia de Crespins, Cristina Suñer i Pepe Garrigós, així com els nostres regidors en aquestes poblacions Joanjo Garcia Terol i Pedro Garcia León. A la taula redona va participar, entre altres, el diputat a les Corts Valencianes Juan Ponce. Ponce denunciava l'incompliment de les directives europees i del principi de proximitat, entre altres factors, i refermava la nostra aposta per un tractament pròxim al lloc on es generen els residus, de menor mida i menor impacte, amb un increment del reciclatge que minimitzara el rebuig. Així mateix, des de Compromís vam donar suport al pla de minimització de residus de la Vall d'Albaida, en considerar-lo un bon model susceptible de ser aplicat a la Costera. De la mateixa manera que també vam donar

Dibuix: Mariví Sanchis Almiñana

suport a les iniciatives de recollida “porta a porta”, que municipis com Ontinyent, de la mà del nostre col·lectiu, ja estaven portant a terme. Mesures més sostenibles que creen més llocs de treball i disminueixen costos.

Afortunadament, s’han escoltat les queixes populars, s’ha imposat el sentit comú i s’ha fet justícia a la Costera en paralitzar un projecte de gestió de residus obsolet i mediambientalment insostenible.

El nou pla de gestió pivota sobre instal·lacions més xicotetes, amb nivells de recuperació més exigents, en un context en què les plantes deixen de ser el centre principal de la gestió. La prioritat se situa en la recollida selectiva i en el tractament dels bio-residus prop del seu centre de generació, amb el repte d’assolir l’objectiu europeu de que en 2030 només arribe un 10% del fem a l’abocador i la resta es recicle.

*Dibuix:
Neus
Tormo
Richart*

40 anys d’educació popular a Xàtiva

Al llarg de 40 anys el centre públic de formació de persones adultes Francesc Bosch i Morata de Xàtiva, d’una manera o d’altra, ha anat desenvolupant les seues tasques educatives, formatives, socioculturals, relacionals... amb, bàsicament, les següents finalitats:

1. Estructurar una via col·lectiva de caràcter sociocultural d’aproximació al coneixement crític de l’entorn social, econòmic, cultural...
2. Potenciar un procés de formació/acció permanent al qual accedisca la població jove i adulta local i/o comarcal.
3. Promoure un procés d’autoformació i/o autoorganització que incidisca en la vida col·lectiva, i que possibilita l’adquisició de tècniques, actituds, capacitats i habilitats per l’emancipació i l’alliberament, singulars i en comú.
4. Integrar el procés d’ensenyament-aprenentatge dins d’un marc global d’anàlisi sobre la realitat local i/o comarcal, de cara a encetar la seua transformació.
5. Potenciar la discriminació positiva de les dones per tal d’aconseguir la seua participació plena en tots els àmbits, tant públics com privats.

que, des de sempre, han configurat les nostres actuacions —singularment o en col·laboració amb d’altres entitats, institucions, associacions...— i, a més a més, ha establert enllaços amb d’altres iniciatives semblants, tant de l’Estat espanyol com d’altres països europeus i internacionals, a les que nosaltres estaven i estem realitzant.

Pedagogia de la inclusió en Paulo Freire. Paraules d'un deixeble. Balduino Antonio Andreola

El 1984 estava a Bèlgica fent el doctorat i vaig tornar al Brasil per acabar la meua tesi a causa de la mort tràgica del meu cunyat. Un dia, el meu germà Luiz em va telefonar de Caxias do Sul, la meua ciutat natal, i em va dir que Paulo Freire estaria allí durant dos dies impartint algunes conferències. Vaig viatjar immediatament cap allà amb l'objectiu d'escoltar-lo i de parlar amb ell.

En la nit del primer dia, abans del sopar, ell em va rebre per conversar. Era la primera vegada que el tractava personalment i em va acollir amb molta amabilitat. Durant aquells dos dies vaig poder escoltar-lo parlar el primer dia en la trobada amb professors i professors de la xarxa municipal d'escoles, i en l'intercanvi amb docents de les escoles privades i amb joves; al dia següent, vaig estar en la seua conferència al claustre docent de la Universitat de Caxias. A més d'escoltar-lo, m'interessava observar atentament la seua manera de comunicar-se amb les persones més diverses, abans i després de les sessions. Posteriorment li vaig escriure una carta expressant la meua satisfacció per haver pogut escoltar-lo i conversar amb ell, i vaig agregar que el que més m'havia alegrat havia estat constatar una extrema coherència entre la seua forma de ser i el que escrivia en els llibres. Em referia a la seua manera de tractar les persones, acollint i escoltant a tots amb la mateixa atenció, independentment de si eren xiquets o adults, autoritats o persones comunes.

Una vegada vaig citar aquesta carta durant una ponència a la Facultat d'Educació de la Universitat de Passo Fundo (Brasil). En l'interval del cafè, la professora més antiga d'aquesta institució va confirmar el meu comentari dient: "Nosaltres el vam convidar abans del colp militar i després del retorn de l'exili, i sempre vam veure el mateix Paulo, amable en el tracte i en la manera de comunicar-se amb la gent". I va afegir: "dels intel·lectuals que hem convidat, amb alguns hauria estat millor limitar-nos a llegir el que van escriure".

Aquesta amorositat intensament acollidora de Paulo Freire vaig poder viure-la concretament a ma casa, a Porto Alegre, el 18 de maig de 1995, quan va acceptar dinar amb nosaltres abans de trobar-se amb més de tres

mil joves, a la sala d'actes de la Universitat Federal do Rio Grande do Sul (UFRGS). El col·lega Fernando Becker, que va anar a arrebregar-lo a l'aeroport; la meua família i jo recordem sempre l'esperit amorós i jovial amb què va conviure amb nosaltres durant aquelles hores.

Freire va deixar aquesta sensibilitat seua, acollidora i universal, com un dels seus missatges més bells per als que eduquen en dos capítols del seu llibre *Pedagogia de l'autonomia*, de 1997. Un és el capítol "Ensenyar exigeix saber escoltar", i l'altre és "Ensenyar exigeix voler bé als educands". Podria afirmar fins i tot que la seua idea de l'amor tenia un sentit còsmic, com expressa en l'última pàgina de la Tercera Carta Pedagògica, enfront de la perversitat extrema de l'assassinat a Brasília de l'indi pataxó Galdino de Jesus dos Santos. En aquesta pàgina ell denuncia amb vehemència:

[...] aquesta tràgica transgressió de l'ètica ens adverteix del grau en què és urgent que assumim el deure de lluitar pels principis ètics més fonamentals, com el respecte a la vida dels éssers humans, a la vida dels altres animals, a la vida dels ocells, a la vida dels rius i dels boscos. No crec en l'amor entre dones i homes, entre els éssers humans, si no ens tornem capaços d'estimar el món (Freire, 2001, pàg. 77-78).

Amor, respecte i ètica també tenen a veure amb el problema de la inclusió; abans que veure-la com una exigència pedagògica i política, de polítiques públiques d'educació per a tothom, ha de ser interpretada com una exigència ètica i ontològica d'inclusió de tota la humanitat. És el *dret de ser* que es nega a immenses multituds en el món de hui a través de totes les formes de dominació, opressió, violència i colonialisme; de les guerres, de la fam i de la misèria. Aquesta premissa ontològica i ètica no vol dir que Freire haja omés la idea de la inclusió com a exigència pedagògica i política; l'escola de qualitat per a tots/totes va ser una de les seues principals banderes de lluita durant tota la vida. El tema de l'escola transcendeix, com a tema-clau, de la primera fins a l'última pàgina, la seua tesi de concurs a la Universitat de Recife, el 1959, publicada posteriorment com a llibre. Hi ha

Dibuix: Vicent Penalba

lectors apressats i superficials que fan una lectura reduccionista, com si Freire s'hagués preocupat només de l'alfabetització i de l'educació d'adults. La seua experiència inicial en aquesta àrea, que va culminar a Angicos (aquest any 2013 celebrem el seu cinquantenari) i el gran Programa Nacional d'Alfabetització, per al qual va ser cridat el 1963 pel Ministeri d'Educació, va significar per a ell l'atenció a una necessitat urgent i greu; però per a ell, la solució definitiva està en l'escolarització per a tots/totes. I va ser així com ell va enfrontar el problema com a Secretari d'Educació a la ciutat de São Paulo, com expressa amb tota claredat en el llibre *L'educació a la ciutat*:

El tema de l'analfabetisme de joves i adults està associat als dèficits quantitatiu i qualitatiu de la nostra educació. Escoles en quantitat insuficient per atendre la demanda popular -vuit milions de xiquets al Brasil fora de l'escola- i educació elitista, aliena a les expectatives de les classes populars.

Cada any que passa, la tendència és augmentar el nombre d'analfabets joves i adults que procedeixen, d'una banda, dels milions que no tenen accés a l'escola, i de l'altra, d'aquells que no aproven a l'escola i hi són expulsats. Per això és que, en atacar el problema de l'analfabetisme de joves i adults, és pertinent:

- a) que ho fem sense el caràcter emergent que de vegades es dona a les campanyes d'alfabetització. Cal, doncs, pensar en com inserir els alfabetitzands en el sistema regular d'ensenyament;
- b) que lluitem en la direcció de: i) superar el dèficit quantitatiu i ii) superar els índexs de suspesos a través d'un ensenyament adequat i eficient en l'escola primària o bàsica. Res d'això es fa de la nit al dia, però es farà algun dia (Freire, 1995, pàg. 64).

Recorde que un dia, una alumna de l'Escola Superior de Teologia, de São Leopoldo (Brasil) va escriure en el seu treball: "Tenim la sensació que Paulo Freire, en els seus llibres, ens està sempre convidant a una trobada al jardí de sa casa", i afegeix: "Tots nosaltres sentim nostàlgia d'algun jardí". Efectivament, Paulo Freire ens recorda amb freqüència el jardí de sa casa, a Recife, on va ser alfabetitzat pels pares, com relata en el llibre *Cartes a Cristina*:

Amb ells vaig aprendre aviat a dialogar. [...] Amb ells vaig aprendre a llegir les primeres paraules, escrivint-les a terra, amb trossos de llenya, a l'ombra dels arbres de mango. Paraules i frases relacionades amb les meues primeres experiències i no amb les d'ells [...] La terra, protegida per la copa dels arbres, va ser la meua pissarra sui generis, i els trossos de llenya, els meus clarions (Freire, 1983, pàg. 49).

Ens queda la impressió nítida que els temes fonamentals de la seua obra ja són presents en les seues experiències de la infància. En el mateix llibre podem llegir:

La perspectiva progressista, en què em col·locava i em col·loque, implicava o revelava, d'una banda, una posició ètica, una inclinació gairebé instintiva cap al que és just i un rebuig visceral cap a la injustícia, la discriminació de races, de classes, de sexe, cap a la violència i al botí. Un saber, d'altra banda, no d'erudició literària, però tampoc antilibre, antiteoria [...] Jo era progressista perquè em sentia ofès, com a persona, per la perversitat d'una realitat injusta i negadora del que, cada vegada més, em semblava ser la vocació ontològica de l'ésser humà: la de ser més (Freire, 1983, pàg. 114).

Al jardí de casa, doncs, va viure també les primeres experiències de la seua escriptura i dels temes generadors a partir dels diàlegs amorosos amb sa mare i amb son pare, que serien la font impulsora del seu diàleg amb totes les persones i tots els grups del món, que va entaular, sobretot, durant els 150 viatges internacionals que va fer a nombrosos països de tots els continents, durant els deu anys de permanència en el Consell Mundial d'Esglésies.

Els arbres que l'acollien al jardí de casa o en els assentaments de la Reforma Agrària de Xile, els arbres que li van donar ombra a l'Àfrica, o aquells que van ser devastats pel napalm dels avions de Salazar que ell va

Dibuix: Vicent Penalba

veure entristit al sobrevolar, amb el president Luiz Cabral, els boscos de Guinea Bissau. Tant li van parlar d'acollida aquests arbres, que van ser novament inspiradors en el títol del prefaci d'un dels seus últims llibres: *A l'ombra d'aquest arbre de mango*. En contemplar la portada del llibre, on apareix a l'ombra d'aquell arbre de mango majestuós, sembla que ens diu de nou:

Amigues i amics, veniu ara, ens reunirem a l'ombra d'aquest arbre de mango global. Aquest va ser l'aprenentatge més gran de l'exili per a mi. Com vaig respondre un dia en una entrevista amb els meus amics i companys d'exili, Claudiu Ceccon i Miguel Darcy d'Oliveira, l'aprenentatge més important de l'exili va ser haver conviscut intensament amb altres cultures, fet que em va convertir en "una criatura universal".

[...]

Només sóc perquè sóc de Recife i profundament brasiler. I per això vaig començar a ser profundament llatinoamericà i mundial. [I com una síntesi meravellosa dels seus quinze anys d'exili, va afegir]: Jo sóc capaç de voler bé, enormement, a qual-sevol poble.

Destaque aquesta darrera frase perquè em sembla una de les més importants de les que va pronunciar en la vida. Freire va acabar aquella entrevista històrica amb aquesta declaració:

Per a mi són imprescindibles l'afecte i l'amor. Jo he rebut, per cert, moltes crítiques, sobretot a l'Amèrica Llatina, perquè parle molt d'amor i d'amor; segons aquestes crítiques, és un concepte burgès. En primer lloc, jo no admetria que foren els burgesos els que van inventar l'amor. Ells poden tenir la propietat de les fàbriques, però de l'amor, no. L'amor és una dimensió de l'ésser viu que en l'ésser humà arriba a una transcendència espectacular. En aquest sentit és que dic que la revolució és un acte d'amor (Freire, 1978, pàg. 10).

Molts anys abans, ell havia conclòs el seu llibre més important: *Pedagogia de l'oprimit (Pedagogia do Oprimido)*, amb aquestes paraules:

Si res queda d'aquestes pàgines, una mica, almenys, esperem que pervisca: la nostra confiança en el poble. La nostra fe en els homes i en la creació d'un món on siga menys difícil estimar (Freire, 1994, pàg. 107).

La universalitat de Paulo Freire no és la universalitat de la fama, sinó l'amor amb què abraça a tots els éssers humans i, franciscanament, a tots els éssers vius. Constate la meua afirmació en una frase de Dennis Goulet que el mexicà Samuel Escobar, un dels majors estudiosos de l'obra de Freire, cita a un dels seus textos:

Freire és un educador multicultural que té a tot el món com la seua aula, tot i el gust completament brasiler de les seues emocions, el seu llenguatge i el seu univers de pensament (Goulet, citat a Escobar, 1993, pàg. 11).

Sabent que no serà de la nit al dia que passarà la inclusió a les escoles, i que tots els éssers humans veuran respectat el seu dret de ser amb dignitat i de ser més, tenim, però, la seguretat que Freire ens va convidar a tots incessantment, al llarg de la seua vida, a una trobada al jardí de sa casa. I al mateix temps, com un caminant de l'esperança, va fer del món sencer la seua aula.

Ana Guillem

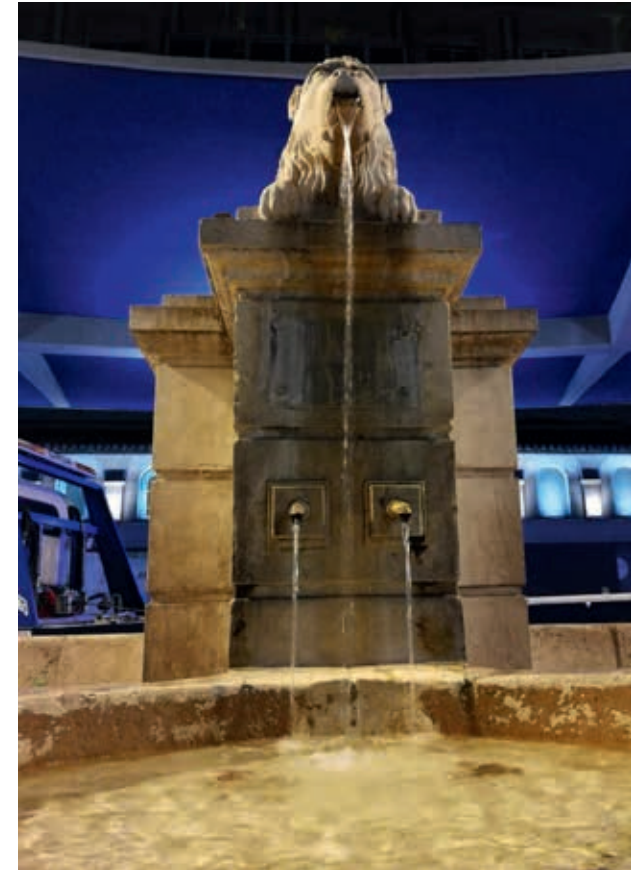
Jose F. Gozalbes

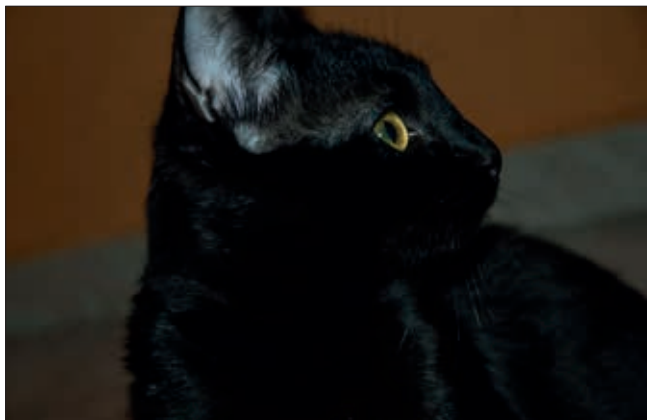
Laura Aranda

Sandra Moscardó

Cristina Poveda

Ana Guillem

Laura Aranda

Cristina Poveda

Sabrina Delval

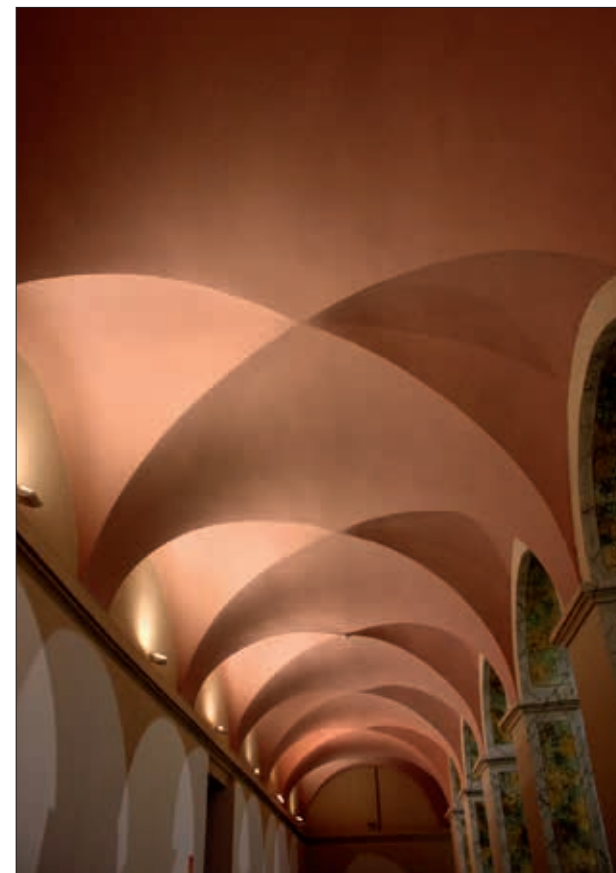

24 escola oberta

Jose F. Gozalbes

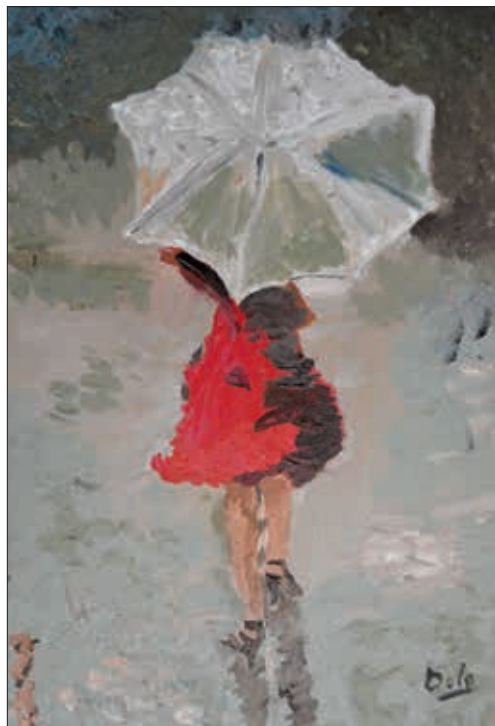
Serafin Pelegero

Mercé Gil

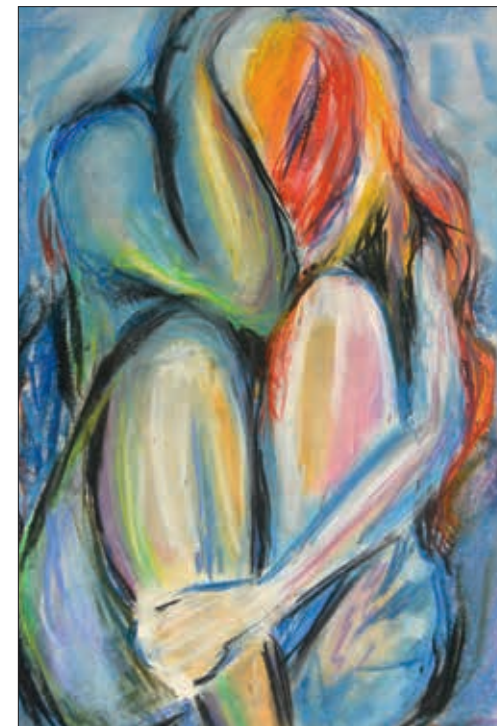
Conchín Castelló Canut

Dolo Candel Palazón

Mar Sancho Vila

Mariví Sanchis Almiñana

Antonio Benito Miñana

Emilia Torregrosa Soro

revista del cpfpa
francesc bosch i morata
xàtiva
juny 2018

l'ullal 27

tercera època